

GARVERIET I VIOSEN

Ole Klndberg i butikken (Butikkrommet)

Garveriet var det første huset som ble bygd i Viosen på nordsida av Vibekken i 1881, på den første tomte som ble skilt ut av gården Seem (ytre). Det er nå det eldste gjenværende industribygget i Snåsa. Alle grunnkonstruksjoner er bevart. Viosen er i dag regulert som "Spesialområde bevaring", med muligheter for alle hus til å romme næringsvirksomhet i 1/3 av arealet. Det er gode grunner for dette. Viosen er unikt som strandsted og innlandshavneby, og det opprinnelige sentrum i Snåsa fra den tid båttrafikken var hovedferdselsåra inn til Snåsasamfunnet. Det ble veg mellom de opprinnelige sentra – skysstasjonen på Seem vestre og Vinje prestegård / kirka.

Denne vegen fra Seem via Bostad til Vinje prestegård/kirka gikk da som nå forbi huset. På en av brusteinene over Vibekken står det 1854. Bolighuset på andre sida av vegen ble oppført to år etter (1885). Plasseringa var meget sentral. Anløpet for båttrafikken fra Sunnan og andre steder langs vannet lå bare noen få åretak unna. Viosen var byen, og det udiskutable sentrum i Snåsa frem til lenge etter 30. september 1926, da første lokomotiv tøffet inn på Snåsa stasjon og siste båt (Bonden) la til kai for godt. På det meste var det 40 ulike virksomheter her, blant annet tre kaféer, tre bessinstasjoner opp til 16 skomakere, motebutikk, svartkruttutsalg, smeder, kolonial butikker, flere manufakturere, meieri og mye mer.

Garveribygningen inneholdt fra starten hele 16 garvekar

(barkingskar); 11 i tømmerkassen (i dag butikkrommet og Kindbergrommet) og 5 i reisverksdelen av bygget som i dag utgjør kafeen. Dessuten en kalkovn (i Kindbergrommet). Under byggearbeidene ble det med sikkerhet konstatert at de største garvekarene (tre på rekke under gulvet under kafebordene i kafeen) hadde en diameter på noe over 2 m i bunnen og en antatt høyde på ca 1,5 m. Karene var lagget, og forsynt med kraftige spennbånd av jern, hvorav en del av det ene henger på veggen i uthuset. Det var trolig så mye som 10 slike garvekar. Karbunnene ligger like ferske den dag i dag, ca 1,8 m under golvbordene, og under normalt grunnvannsnivå.

Huset inneholdt som nevnt opprinnelig også kalkovn (kalkbrenneri), lærvæls, vannpumpe (sugepumpe for vann fra Vibekken), og besto av tørkeloft i 2. og 3. etasje. Det er mange spor etter dette ennå, og i tredje etasje er dette lett å se. I uthuset var det plass for høns (hønssemøkk ble brukt i garveprosessen), en treseters utedo (fremdeles intakt) og lagerrom/vedskjul. Skinn til garvinga kom fra slakteri i nærheten, og fra elgjakt og muligens også reinslakt. Avfall og avtapp kvittet både garveriet og andre virksomheter seg med på enkleste måte; rett i Snåsavatnet, og gjerne på isen om vinteren. Under restaureringsprosessen kom det ellers frem at rottene hadde hatt gode dager en periode av bygningens brukstid. En mengde rottemøkk ispedd beinrester fra måltider er blitt feid opp fra blindrom mellom himling og golv i etasjen over. Rottehull fant vi flere av.

Huset ble oppført av garver Ole Anders Sivertsen fra Skogn (født 22/10 1854), den første håndverker som slo seg ned i Viosen. Han døde 16/4-1888 av tuberkulose. Hans enke ("O.A. Sivertsens enke") overtok garveriet og fikk gjennomført ny branntakst tidlig i 1889.

Samlet verdi av garveriet i "Strandstedet Wien" med innhold ble for øvrig i 1889 satt til kr 2350,- (161.000 kr i 2014). (Navnet "Wien" ble foreslått og tatt i bruk for det vi i dag kaller Viosen av lensmann Worum, som døde i 1889.) Kst. lensmann Langnes rakk å gjennomføre taksten etter at Worum hadde gått bort og før Lornts Brede overtok embetet samme år. Strandstedet Wien fikk senere navnet Viosen.

Ekteparet Sivertsen forble så vidt vi vet barnløse, og enken overlot bygningen til Ole Kinberg (eller Kindberg) fra Verdalen i 1997, like etter at branntaksten var gjennomført. (Enkefru Sivertsen døde i 1913, og er gravlagt i Stod.

Bygget senka ned på nye tørrmurer i 2011

Kindberg var født i Mosvik i 1875 (Andre kilder sier Steinkjer, og født i 1869!) (trolig døpt Oluf, ikke Ole) og eide og drev garveriet sammen med sin kone Anna Elisabeth Iversdatter Vistven (fra Moum, født 1877 og gift i Snåsa kirke 3. mars 1900) til 1922, da virksomheten ser ut til å ha endret karakter. Etter garveri- og kalkbrenneriepoken ble det lagt inn golv i 1. etasje, og deretter ble det etablert manufaktur (Kindbergs manufaktur) og kolonial med frukt og tobakk (Petterøes) i bygningen frem til 1943, da Bjarne Rohde overtok som O. J. Kindbergs etterfølger. I en overgangsperiode ble garvekarene imidlertid brukt til å lagre isblokker nedlagt i sagflis til kjøling av varer i sommermånedene (Ishus), da det var en del eksport av fisk fra Snåsavatnet. (Arid Nilsen, pers. medd.). Vi fant for øvrig dokumentasjon i form av et lag sagflis i to av garvekarene under restaureringsarbeidet.

Kindberg drev både manufaktur, frukt- og tobakkshandel og salg av «godteri». Likedan drev han i en periode mottak av Snåsavassfisk som han leverte til hoteller i Trondheim (Brynjar Høgsnes, pers. medd.). I samme tidsperiode vet en blant annet at også Carl Jansson fra Berg drev manufaktur her (se avisinnlegg i Snåsnningen av Eystein Bardal), og trolig også en av søstrene Andersen. Under krigen (1942-) hadde urmaker Moum sin virksomhet i bygget.

Etter at nabohuset - Mediåskaféen - brant i 1950, ble kafevirksomheten derfra samt regnskapskontoret til Indbryn - ledet av Ottar Granamo - overført hit. Det ble en kald opplevelse for regnskapsføreren i et uisolert kott i 2. etasje vinters tid, og et sjansespill for de som tok trappa ned igjen etter avlønning ifølge Ottar (pers medd.)

Kindbergs var også barnløse, men de hadde en fostersønn, Oluf Arne - kalt Arne - (se bilde i inngangen, hvor gutten står sammen med

Gerhard Rohde). Arne ble nok døpt etter at han kom til Snåsa, og ble trolig oppkalt etter sine fosterforeldre Oluf og Anna (Osvald Løberg, pers. medd.). Arne fikk et krevende liv, og gikk bort i ensomhet i Oslo i 19??. Begravelsen ble bekostet av Lothar Mediaas (Jostein Brenden, pers. medd.).

Ole (Oluf) Kindberg døde i 1943, Anna i ????

Eiendommen Bekkheim (bolighus pluss uthuset - Garveriet) ble så solgt til Anne (fra Sagbakken) og Hans Nordbakk (fra Lierne - Nordli) i 1943. Nordbakk drev motorsagverksted, fotoforetning, bilderammeverksted og solgte egenproduserte malerier til noe før han døde i 1982. Han var ellers velkjent figur i bygda, og var blant annet håndlanger for lensmann Stuberg når det var behov for resolute og håndfaste hjelpere. Dessuten produserte han dikt og sanger, gjengitt i Kumur nr ?? 19??) Anne Nordbakk (Steinar Skaufels «stortante») overdro så huset til sin nevø (bror til Steinar). Steinar overtok etter kort tid huset etter, og hadde det i sitt eie til han solgte uthuset -Garveriet- til Anne-Britt Eggen i 2011.

Tomta ble deretter utskilt fra Bekkheim i 2012, slik at Garveriet nå står på egen selveiertomt. Huset hadde da i det store og hele stått ubrukt etter 1982, altså i 30 år, og var brukt som lager for alskens bortsett og ble etter hvert i svært skrøpelig stand. Etter dette ble huset møysommelig rehabilitert fra og med grunnmur til og med tak og til den stand det fremstår i dag.

Etter rehabiliteringen fremstår Garveriet i dag som er perle åpen for alle. Nye aktiviteter, så som bruktutvalg og kunstgalleri (kafé har det vært før), har fått plass som ledd i en lang rekke meget varierte aktiviteter opp gjennom de siste 135 år. Etter en kort periode utleid

til Snåsaprodukter AS drives Garveriet nå i egenregi av eierne. Vi får fremdeles spørsmålet: «Ka ska dåkk egentle bruk huse te? Framøvvvi ?

Svaret er det samme: Veit itj. men de ska brukes ! Bruk er en forutsetning for vern mot forfall.

VELKOMMEN HIT !